

[Oluf Johansen.]

„Hvis der ikke ad de her anførte Veje fremkommer tilstrækkelig Jord, gennemføres Ret til Ekspropriation.“

Det vil altsaa sige, at Husmændene i deres Program nævner de andre Veje til at skaffe Jorden frem og saa siger: hvis det ikke ad disse Veje lykkes at fremskaffe tilstrækkelig Jord, forbeholder vi os Ret til Ekspropriation.

Maa jeg om de to Ting, vi nu stilles over for, Ekspropriation eller Forkøbsret, sige, at det skal blive interessant at se, om Forkøbsretten vil være i Stand til at fremskaffe Jord til det meget betragtelige Antal „indeklemt“ Husmænd. Jeg nærer meget stor Tvivl om, at man ad Ekspropriationens Vej kunde have naaet længere frem, end man kan gennem Forkøbsretten, som fastslaas i den nye Lov, og som jeg for mit Vedkommende stiller store Forventninger til. Naar jeg siger dette saa bestemt, er det, fordi jeg selv personlig for ca. 30 Aar siden rejste Spørgsmaalet om Forkøbsret. Jeg blev dengang skubbet til Side med min Forkøbsret, for dengang var der to Maader at løse Sagen paa: Ekspropriation eller fuld Grundskyld, og begge Idealers Tilhængere troede paa en snarlig Sejr. Hvorfor komme her, blev der sagt, og stikke en Pind i Hjulet nu, naar Idealet er lige ved sin Virkeliggørelse? Det var, som sagt, for 30 Aar siden, men Forkøbsretten er altsaa nu blevet den praktiske Vej, man gaar. Ved Salg af Ejendomme paa 35 000 Kr.s Grundværdi og derover faar Staten ubetinget Forkøbsret, og hvor det drejer sig om Tillægsjord, gaar man til Bunds; der er dog visse Undtagelsesbestemmelser i Lovforslaget. Ad denne Vej vil der formentlig komme tilstrækkelig Jord frem ikke blot til Oprettelse af nye Brug, for hvad angaar Spørgsmaalet om Tillægsjord, har man vel Lov til at regne med, at mange Ejendomsbesiddere gerne vil have Forpligtelsens Notering slettet og derfor frivilligt ordner Handelen med deres lille Nabo. Det betyder selvfølgelig ikke, at alle smaa Landbrug vil faa Tillægsjord. Nogle vil ikke have Tillægsjord, enten fordi de driver et lille Haandværk ved Siden af Landbruget, eller fordi de er ældre og ikke kan magte mere Jord. Endelig ligger nogles Jord saadan, at der ikke kan skaffes mere Jord, der er ordentligt beliggende for dem, men her har vi for længst Lovgivningen om Sammenlægning.

Nu faar Tremandsudvalgene deres Tid; hidtil har deres Oprettelse nærmest været et Slag i Luften. Men der skulde nødvendigvis ogsaa en Jordlov til, før der blev noget

virkeligt at udrette for disse Udvalg. Lovforslaget har nu gennem sine Ord og i sin Aand givet disse Udvalg en Opgave. I Lovforslaget er der givet Tremandsudvalgene og Husmandsbrugskommissionerne store Beføjelser. De skal samarbejde, og hvis den ene Part skulde vise sig at være for efterladende, maa man regne med den andens Duelighed; Loven gives jo, for at den skal overholdes. Man kan maaske spørge, om Statens Jordlovsudvalg er i Stand til at magte Opgaven. Udvalgets Formand, det ærede Medlem Hr. Nielsen-Man, strejfede ogsaa Administrationsspørgsmaalet.

Disse Lovforslag, der nu snart forlader Rigsdagen som færdige Love, staar for mit Parti som Udtryk for, at aarelange Bestræbelser er kronede med Held, men dette betyder ikke, at alt inden for vor Landbrugs politik dermed efter vor Mening er bragt i Orden. Der er Ejendomsbesiddelser her i Landet, som aldrig kommer i Handelen, Stiftelser som Vallø, Vemmetofte og Jægerspris. Jeg noterer med Tilfredshed, at der kan ventes nedsat en Kommission, som vil faa til Opgave at finde en Ordning af disse Ejendommers Forhold. Endvidere vil jeg nævne Loven om Begrænsning i Retten til at eje flere Ejendomme. Naar vi ved den Lov, der nu behandles, ikke faar en Bestemmelse om Jordafstaaelse ved Familiehandeler, er det ved Hjælp af den anden Lov, den betydelige Jordspredning skal finde Sted, og naar man efterhaanden ændrer tilvante Ejendomsbegreber, og store Godser bliver opløst — jeg tænker i denne Forbindelse paa disses Forpagtere og i særlig Grad paa Lejehusmændene paa de store Godser —, bliver der her et Problem, som man i en kommende Lovgivning maa tage sig af. Den Kommission, som skal finde en Ordning af Stiftelsernes Forhold, maa formentlig ogsaa faa denne Opgave, Jordregulering og Frigivelse af disse Ejendomme i Lighed med, hvad der skete i sin Tid ved Fæsteafsløsnigen. Det vil altsaa sige, at man her giver en Løfteparagraf for Lejehusmændene ved vore Herregaarde. Vi maa heller ikke glemme de sønderjyske Præstegaarde. I det Arbejde paa en Reform med fuld Grundskyld, der er paabegyndt af en Kommission med det Maal at gøre de samfundsskabte Værdier til Folkets fælles Eje, og i de to Lovforslag, vi her behandler, i Forbindelse med de andre Ting, er der et Perspektiv til en Udvikling, der skaber de bedste Vilkaar for Frihed og Selvstændighed.

Jeg anbefaler de to Lovforslag til Vedtagelse. Naar Kravet om Jord og egne Hjem er saa stærkt, er det ikke blot, fordi det er